

Orijinal Kaynak: Suber, Peter. (2002). “Taking Notes On Philosophical Texts”, Earlham College Blog.

Türkçe Kaynak: Melis Kayhan tarafından *sosyalbilimler.org*'da yayımlanmak üzere Türkçeye çevrilmiştir.

Link: <https://www.sosyalbilimler.org/felsefe-not-alma-rehberi> | **Yayın Tarihi:** 02/09/2019

Felsefi Metinlerde Not Alma Rehberi

Zor bir kitabı not almanın birçok yolu vardır. Bu yazı, sizi tek bir yönteme bağlayacak şekilde değil, size bazı fikirler verecek şekilde yazıldı.

1. Önemli terimleri not alın. Eğer tanımları yapılmışsa, tanımlarını not alın. Tanımlanmamışlarsa, yazarın onları kullanımlarından tanımlamaya çalışın.
  - Kitap orijinal olarak *kendi dilinizde* yazılmamışsa ama orijinal dili hakkında bir bilginiz varsa, yazar tarafından kullanılan asıl terimleri not alın.
  - Yazarın terminolojisini öğrenin ama onsuz yapmayı da öğrenin. Eğer yazarın terminolojisini öğrenmezseniz, kitabı anlamazsınız. Eğer yazarın terminolojisi olmadan okumayı öğrenmezseniz, örneğin kitabı okumamış arkadaşlarınıza kitabı anlatacağınız zaman ya da farklı terimler kullanan başka bir felsefeciyile karşılaştırdığınızda yazarın yaklaşımını aktaramaz ve yorumlayamazsınız.
2. Ayrımlar hakkında not alın. Neyin neyden farklı olması gerekiyor? Eğer iki tarafı birden ilgilendiren teknik terimler varsa bunları not alın. Eğer ayrımın net bir motivasyonu ya da uygulaması varsa bunu da not alın.
3. Yazarın sonuçları ve bu sonuçlar hakkındaki argümanlarını not alın.
  - Sonuçları takip etmek oldukça önemlidir. Fakat özel bir çaba göstermeden sadece sonuçları takip etme alışkanlığına düşmek çok kolaydır. Felsefede sonuçlarla sadece yeterince desteklendikleri ölçüde ilgileniyoruz. Ayrıca, sadece sonuçlarla ilgilenmeniz kitap hakkındaki anlayışınızı büyük ölçüde baltalıyor.
  - Verilen bir sonucun argümanını bulmak kolay değildir ve çoğu zaman ilk hatta ikinci okumanızda bile tam bir bütünlük sağlamaz. Bu, argüman hakkındaki anlayışınız şekillendikçe not almanız için bir sebeptir. Böyle zor kazanılmış bilgileri kaybetmek istemezsiniz. Ayrıca bu bilgileri elektronik ortama geçirmeniz için de bir sebeptir, böylece eski notlarınızın arasına yeni notlar eklerken okunaklı olmasında da ödün vermemiş olursunuz.
4. Onları anlamasanız bile, önemli paragrafları, terimleri, iddiaları ve argümanları not alın.
5. Bir paragrafın, iddianın ya da argümanın kitabın büyük resmine ya da projesine nasıl uyduyla ilgili not alın. Yazarın içindekiler tablosu bir ipucu olabilir. Yerel argümanı anlıyor ancak bunun küresel projeye nasıl uyduğunu anlayamıyorsanız, nasıl uyabileceği sorusunu sorun ve cevap bulmak için notlar almaya başlayın. Eğer küresel projenin kendisini anlamıyorsanız, yerel argümanı ipucu olarak kullanın. Yerel

argümanı anlamıyorsanız, küresel projeyi ipucu olarak kullanın. Pascal'ın dediği gibi, parçaları bütünün ışığında, bütünü parçaların ışığında arayın.

6. Bir iddianın ne anlama geldiğinden, yazarın onu neden oluşturduğundan, başka bir iddiayla tutarlı olup olmadığından, destekleyici savının güçlü mü yoksa zayıf mı olduğundan ya da bağlamına ve başka bir iddiaya nasıl bağlı olduğundan emin değilseniz sorunuzu notlarınızda açık bir şekilde yazın. Bunun birçok faydalı etkisi vardır. Acı başarısızlığınızı felsefi açıklığa dönüştürebilir. En azından ne sorduğunuz konusunda açık olmanızı sağlayabilir. Soru hakkındaki bilincinizi yükseltir, böylece sonraki ve tekrar okumanızda cevapları ya da cevaplara giden ipuçlarını görme olasılığınız artar. Son olarak size sayfa numaraları, kısmi veya varsayımsal cevaplar ve cevaplara yönelik notları toplayabileceğiniz bir alan verir.
  - Zor bir kitap okuma deneyimi neredeyse her zaman heyecan verici bir içgörü ve çözülmesi zor bir karışıklığın birleşimidir. Sorularınızı notlarınızda net bir şekilde yazmak verimsiz bir karışıklığı (panik, anksiyete) üretken bir karışıklığa (merak, sorgulama) dönüştürür.
7. Varsayımlarınızı notlarınızda görünür kılmak en az soruları görünür kılmanız kadar faydalı olabilir. Bir paragrafı nasıl yorumlayacağınızdan emin değilseniz, farklı olasılıklar ya da makul yorumlamaları yazın. Bunları açık hâle getirerek, bazılarını eleyebilir ve diğerleri için metinsel bulgular bulabilirsiniz. En azından, konu hakkında kendi anlayışınızı ve sorgulamanızı derinleştirecek ince ayrıntıları geliştirmiş olacaksınız.
  - Bazen varsayımlarınızın birden fazlası için metinsel bir destek bulacaksınız. Bu, yazarın metninde başka türlü keşfedemeyeceğiniz bir tutarsızlığı ortaya koyar. Eğer nihayetinde daha önemli ya da ilgili bölümlerin, bir kanaati diğerinden daha fazla desteklediğine karar verdiyseniz, yorumlamanızı ikna edici hale getirmek için hem sayfa numaralarına hem de daha net alternatiflere sahip olacaksınız.
8. İşte yukarıdaki birkaç noktanın özeti. Kendinizi bildiklerinizle sınırlamayın. Anlamadığınız ama anlamayı umduğunuz şeyleri yazın. Yalnızca yorumladığınız şeylerin sonuçlarına değil, yorumlamakta sıkıntı yaşadığınız yerlere de odaklanın. Yeniden okumak için paragrafları not alın. Unutmayın, not alıyorsunuz, dönem ödevi yapmıyorsunuz. Tüm dünya okusun diye yazmıyorsunuz, notlarınız yalnızca size yardımcı olsa yeterli.
  - Notlarınız, kendi belirsizliklerinizi, yazarın yaklaşımıyla ilgili çıkarımlarınızı ve zihninizde beliren soruları keşfedeceğiniz güvenli bir bölge olmalıdır. Sadece anladıklarınızı kaydetmemeli, anlama sürecinin de bir parçası haline gelmelidir.
9. Yazarın yaklaşımı ilgili her not alışınızda sayfa numaralarını da ekleyin. Not almanızın asıl nedenlerinden biri de sayfa numaralarını daha sonra bulabilmektir.
  - Sayfa numaraları baskıdan baskıya farklılık gösterdiğinden, notlarınızın bir kenarına, bir kez de olsa, kullandığınız baskıyı tam olarak yazdığınızdan emin olun.

- Yalnızca sayfa numarasını kaydettiyseniz sayfanın içinden küçük bir noktayı ya da alıntı bir cümleyi bulmak zor olabilir. Bu yüzden John Newman yöntemini öneriyorum. Sayfa 10'un en üst kısmının 10.1, en altının 10.9 ve ortasının 10.5 olduğunu varsayalım ve sayfadaki diğer ara kısımlar için bu böyle devam etsin. Eğer notlarınızda belli bir iddianın 10.4'te olduğunu yazmışsanız, onu sadece sayfanın orta kısmının üstünde aramanız size çok zaman kazandıracaktır.
10. Şu an okuduğunuz yazar ve daha önce okuduğunuz yazarlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları not alın.
- Bu tür notlar, tarihsel etkilerin öncesini ve sonrasını izlemenize yardımcı olabilir. Örneğin, Hume'u bir kez öğrendiğinizde, Kant ile ilgili notlarınız, Kant'ın Hume'a atıfta bulunduğu bölümleri tam olarak belirleyebilir, aynı şekilde bir kez Kant'ı öğrendiğinizde, Hume'un Kant'a atıfta bulunduğu bölümleri nokta atışıyla tespit edebilir.
  - Eğer yazarın iddiaları hakkında zaten notlar alıyorsanız, o zaman sonuçların mantıksal bağlamını anlamışsınız demektir. Ayrıca, geçmişten ve gelecekte olası etkiler hakkında notlar da alırsanız, tarihsel bağlamı da anlamış olursunuz.
  - Anlaşma ve uyuşmazlıkları basitçe not edebilir ya da bunları detaylandırabilirsiniz. A ve B, A B'yi etkilediği için mi aynı fikirde? Nerede aynı fikirde değiller, B, A'nın yaklaşımından sapmasının sebeplerini açıkladı mı? A B'ye nasıl karşı çıktı ve B buna nasıl karşılık verdi? Bu hayali diyalogları tekrardan inşa etmek her iki yazar hakkındaki anlayışınızı pekiştirmek ve aralarındaki meselelere ilişkin araştırmanızı derinleştirmek için mükemmel bir yoldur.
11. Notlarınızı yeniden okuduysanız ve ne demek istediğinizi anlamadıysanız, anlattığınızı ayrıntılı olarak açıklayın. Not alırken süslü ya da tam cümleler kurmaktan kaçınmanız, özellikle de aceleyle yazıyorsanız, doğaldır. Ama kendiniz okuduğunuzda bile anlayamayacağınız şekilde çok kısaltarak ve telgraf yazar gibi yazmamalısınız.
- Not alırken tek hedef kitleniz sizsiniz. Notlarınızı kullanırken onların ne kadar detaylı ve net olmasını istediğinize karar verin.
  - Notlarınızı genellikle ayrıntıları ve bağlantıları unuttuğunuzda kullanacağınızı unutmayın. "Burada ne demek istediğimi biliyorum, unutmam." diye kısaltarak not aldığınızı fark ederseniz hemen kendinizi durdurun. Muhtemelen yanılıyorsunuz.
12. Kitap hakkındaki anlayışınız arttıkça, sadece bu anlayışı açıklamak için yeni notlar almayın. Metni yanlış yorumlayan eski notları silin. Notlarınızı üzerinden zaman geçtikten sonra gözden geçirdiğinizde ve zor kazandığınız netliği unuttuğunuzda, eski ve yanıltıcı notlar sizi yanlış yönlendirebilir ya da siz zihninizde onları düzeltmeye ve kafa karışıklığınızı çözmeye çalışırken sizi yavaşlatır.

13. Metinden alıntı yaptığınızda tırnak işareti kullanın, böylece notlarınızı tekrar okuduğunuzda veya notlarınızı esas aldığınız bir yazı yazdığınızda kitap içinde tekrardan bir yolculuğa çıkmaktan kendinizi kurtarabilirsiniz.
  - İkincil kaynakları asıl kaynakla beraber okumanız özellikle önemlidir. Başka bir bilim insanının asıl metninize ilgili yaptığı yorumları not alırken tırnak işareti kullanmazsanız daha sonradan o cümlelerin başkalarına ait olduğunu unutabilirsiniz. Onları kendi sözlerinizmiş gibi kullanmak intihale girer ve bunu istemsiz olarak yapmış olmanız bir bahane sayılmaz. (Aynı sebepten dolayı notlarınıza tam bibliyografik alıntılar ekleyin ve alıntıladığınız tüm bölümleri yazarlarına ve eserlere atfedin.)
14. Yazarın yaklaşımı hakkındaki notlarınızı, bu yaklaşım ile ilgili yorum yaptığınız ve başkalarınınkiyle karşılaştırdığınız notlardan ayırmak için bir kod bulun. Aslında, ilki yazarın ağzından, ikincisi sizin ağzınızdan yazılmalıdır. (Örneğin ben yazarın yaklaşımına ilişkin kendi ara girmelerimi yazacağım zaman baş harflerimi ekliyorum.)
  - Tekrardan söylemek gerekirse, notlarınızı onları yazdıktan çok sonra ve bu tür ince ayrıntıları unuttuktan sonra kullanacaksınız. Bu yüzden kimin ne söylediği hakkında kafanızın karışmaması gerek.
15. Okuduğunuz kitabın dizin bölümü kötüyse, kendi maddelerinizle genişletin. İyi bir dizine sahipse, belirli bir terim ya da kavrama ilişkin en önemli bölümlere karşılık gelen sayfa numaralarının altını çizerek ya da daire içine alarak dizini zenginleştirin.
16. Grafikler, tablolar, çizelgeler, şemalar ve resimler yapın. Kavramlar arasındaki bağlantıları olabildiğince açık bir şekilde ve grafik kullanarak anlatmaya çalışın. Tabloda karşılaştırarak ya da oklarla bağlayarak neyin neyle karşılaştırıldığını gösterin. Neyin neye benzediğini çizerek gösterin. Birbirine bağlı kavram ailelerini soy ağacı çizer gibi gösterin.
17. Bir kitap hakkındaki notlarınız genellikle eksiksiz, ancak belirli bir bölümle ilgili notlarınız tam değilse o halde eksik bölümle ilgili kendinize açık bir uyarı yazın. Daha sonra gözden geçirdiğinizde notlarınızın zayıf bölümlerini güçlendirmenize ve notlarınızın hangi bölümlerine güvenip hangilerine güvenemeyeceğinizi bilmek için bu işaretlere ihtiyacınız olacaktır.
18. Eğer bir kâğıda not alıyorsanız, notları düzenli aralıklarla bir kelime işlemcisine yazın. Bu, notlarınızda herhangi bir konuyu ya da kelimeyi aramanıza ve belirli bir konudaki tüm notları bir araya getirirken notlarınızı tekrardan düzenlemenize olanak sağlar. Eski ve yanıtıcı notları silmenizi sağlar. Konusuna göre yeni notları yazmanıza olanak tanır. Konu üzerindeki anlayışınız arttıkça anlaşılmaz gelen ve kısalttığınız notları, ne demek istediğinizi anlatmak için daha fazla zamanınız olacağından, tekrardan yazmanıza olanak sağlar. Derste kullanmak için notların okunabilir, düzgün kopyalarını çıkarmanıza imkân tanır.
  - İlk önce bir bilgisayara not almaya çalışın. Her zaman pratik olmayabilir ancak notlarınızı her halükârda bir bilgisayara geçireceksiniz, bu yüzden uzun vadede vakit kazanmış olacaksınız. Fakat el yazısıyla yazdığınız notları tekrar yazmak

için vaktiniz varsa (birçok öğrenci için bu söz konusu değildir) süreç içinde açıklıklarının ve düzenlerinin geliştiğini görebilirsiniz.

- Notlarımın okunaklı bir çıktısını alıp üstüne yeni, el yazısı notlar alarak notlarımı büyütüp geliştirmek ve ardından bu kenar notlarını bilgisayar dosyasıyla birleştirmek benim için çok doğal. Bu sizin tarzınıza uymuyor olabilir ancak çıktılarınızı kullanmanın başka bir yolu olarak düşünebilirsiniz.

19. Okuduğunuz yaklaşımın esası hakkında kendi düşüncelerinizi geliştiriyorsanız ve bunları yazacağınız başka bir yeriniz de yoksa o zaman onları da notlarınıza dahil edin. Daha açıklayıcı ve yorum içeren notların yanı sıra değerlendirici notlar da alın.

20. Gelecekte daha fazla felsefe dersi almanız mümkün mü? Ders ödevleriniz bittikten sonra bile kendinizi felsefi olarak geliştirecek misiniz? Eğer öyleyse, notlarınızı gelecekteki okumalarınız ve düşünceleriniz için bir başlangıç noktası olarak düşünün. Bir yazarın neler dediğiyle ilgili olarak hafızanızı tazelemek için ve yeni anlayış katmanlarınızı eklemek için onlara tekrardan dönmeyi planlayın. Notlarınızı gelecek planlarınızı aklınızın bir köşesinde tutarak yazın.

- Notlarınızı dinamik ve açık uçlu olarak düşünün. Yeni okumalara, yeni sorulara, daha derin düşüncelere ve diğer düşünürlerle kıyaslamaya dayalı yeni notlar ekleyebilirsiniz. Notlarınız tamamen bitmemiş ve sürekli büyüyormuş gibi düşünüyorsanız, onların eksiklikleri konusunda daha az endişeli olmalısınız. Onları sadece zorlu bir kitabı ve içerdiği felsefi yaklaşımı anlamak için gereken ilk çabanızın bir birikimi olarak görmemelisiniz, onlar hep sürecek felsefi sorgulamanızın bir parçası olmalıdırlar.
- Kısacası, felsefi okuma yapmak ve felsefe yapmak ya da felsefi metinleri yorumlama ve felsefi sorgulama yapmak arasında hızlı ve sert bir ayrım yapmak sahte ve muhtemelen aptalcadır. Okuma notlarınız, çıraklık döneminiz bittiğinde rafa kaldıracağınız “öğrenci işi şeyler” değildir. Eğer onları revizyona açık tutarsanız, felsefi disipline hâkim oldukça size eşlik edeceklerdir. Ustalık döneminizin hem ürünü hem de üreticisi olabilirler.

21. Felsefe güncesi tutun. Bu, gün içinde yaşadıklarınızı yazacağınız bir günlük ya da okuma ve ders notu için kullanacağınız bir not defteri değil. Şahsi düşüncelerinizin gelişeceği bir laboratuvar. Not almanıza birçok yönden faydası dokunacak. İlk olarak, size okuma notlarınızın arasında yeri olmayan düşünceleri yazmanız için bir yol oluşturacak. İkincisi, size not almanızda ve diğer tüm yazılarınızda faydalı olacak ifade ve analiz etme pratiği sağlayacak. Üçüncüsü, okuma yaparken kesinlikle karşılaşacağınız konulardaki bilincinizi arttıracak.

- En iyi sonuçları almak için güncenizi gizli tutmanızı tavsiye ederim. Başka kimsenin erişemeyeceğinden emin olduğunuzda kendinize karşı olan samimiyetiniz ve cesaretiniz yüksek olasılıkla artacaktır.
- Güncenizin sayfalarını (ve ciltlerini) numaralandırırsanız, daha sonraki günce girdilerinizde yapacağımız gibi okuma notlarınızda da onlardan yararlanabilirsiniz.

***

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan **sosyalbilimler.org**, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için **sosyalbilimler.org/hakkinda** sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube’da **@sosbilorg** kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*’i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde sosyalbilimler.org’da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.